

Instytucja warunkowego zawieszenia kary - przepisy intertemporalne P 14/21

24.6.2026 - Opublikował: Anna Wołoszczak | Trybunał Konstytucyjny

24 czerwca 2026 r. Trybunał Konstytucyjny ogłosi orzeczenie wydane w sprawie pytania prawnego Sądu Apelacyjnego w Lublinie II Wydział Karny dotyczącego instytucji warunkowego zawieszenia kary - przepisy intertemporalne.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 8 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw w zakresie, w jakim do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie nakazuje stosować jej przepisy, co oznacza brak możliwości zastosowania wobec skazanego uchylonego tą ustawą art. 152 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 42 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W pozostałym zakresie Trybunał postanowił umorzyć postępowanie. Ogłoszenie zapadło jednogłośnie.

Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodny z Konstytucją przepis intertemporalny ustawy nowelizującej z 19 lipca 2019 r., który nakazywał stosowanie nowych regulacji również do spraw wszczętych przed wejściem w życie ustawy. W praktyce oznaczało to pozbawienie części skazanych możliwości skorzystania z uchylonego art. 152 kodeksu karnego wykonawczego, przewidującego możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności po co najmniej rocznym okresie odroczenia jej wykonania.

W ocenie Trybunału zastosowane przez ustawodawcę rozwiązanie doprowadziło do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji prawnej skazanych znajdujących się w analogicznej sytuacji faktycznej i prawnej. O możliwości skorzystania z instytucji przewidzianej w dawnym art. 152 k.k.w. decydował bowiem wyłącznie moment rozpoznania wniosku przez sąd, a nie zachowanie samego skazanego. W praktyce dwie osoby, które złożyły identyczne wnioski w tym samym czasie, mogły zostać potraktowane całkowicie odmiennie tylko dlatego, że ich sprawy zostały rozpoznane przez sądy w różnym terminie.

Trybunał podkreślił, że ustawodawca ma prawo zmieniać politykę karną i kształtować przepisy na przyszłość, jednak nie może czynić tego poprzez retroaktywne pozbawianie obywateli uprawnień wynikających z przepisów obowiązujących w chwili podejmowania przez nich określonych działań procesowych.

Zdaniem Trybunału doszło do naruszenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji. Kryterium różnicowania sytuacji skazanych — tempo rozpoznania sprawy przez sąd — miało charakter przypadkowy i pozostawało poza wpływem zainteresowanych.

Trybunał uznał również, że zakwestionowana regulacja narusza art. 42 ust. 1 Konstytucji, wyrażający zakaz retroaktywnego stosowania niekorzystnych przepisów prawa karnego. Wskazano, że uchylony art. 152 k.k.w. miał charakter materialnoprawny, a jego wyłączenie wobec spraw już wszczętych prowadziło do pogorszenia sytuacji prawnej skazanych po fakcie. Tym samym ustawodawca zastosował rozwiązanie sprzeczne z zasadą *lex severior retro non agit*, zgodnie z którą surowsze przepisy nie mogą działać wstecz.

Jednocześnie Trybunał umorzył postępowanie w zakresie zarzutów dotyczących art. 2 i art. 45 Konstytucji, wskazując, że sąd pytający nie przedstawił wystarczającego uzasadnienia dla tych wzorców kontroli.

Wyrok otwiera drogę do ponownego rozpoznania spraw osób, które złożyły wnioski o warunkowe zawieszenie wykonania kary jeszcze w czasie obowiązywania art. 152 k.k.w., lecz z powodu wejścia w życie nowelizacji nie mogły skorzystać z tej instytucji. Możliwe będzie także wznowienie

zakończonych postępowań i usunięcie skutków zastosowania niekonstytucyjnego przepisu intertemporalnego.

Skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego: sędzia TK Stanisław Piotrowicz - przewodniczący, sędzia TK Justyn Piskorski - sprawozdawca, wiceprezes TK Bartłomiej Sochański, sędzia TK Jakub Stelina, sędzia TK Rafał Wojciechowski.

<https://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/instytucja-warunkowego-zawieszenia-kary-przepisy-intertemporalne-4>